

43 TELEGRAMO

„Oni diras bagateloj," konkludis sinjoro Doležal: „Mi rimarkis, ke homoj kutime kondutas nature kaj sincere nur dum bagatelaj kaj ordinaraj aferoj; sed tuj kiam oni troviĝas en escepta kaj patosa situacio, tiam vekigās en oni kvazaŭ ia nova homo; oni komencas paroli per alia, mi dirus, drama voĉo kaj uzas aliajn vortojn, aliajn argumentojn, eĉ aliajn sentojn ol normale; antaŭ ĉio subitas en oni kuraĝo, prestiĝo, oferemo kaj aliaj heroaj kaj karakteraj kvalitoj. Estas, kvazaŭ oni enspirus ozonon, tial oni devas fari grandajn gestojn; aŭ en tio estas ia sekreta kontentigo, ke oni troviĝas en eksterordinara kaj katastrofa situacio, kaj iel oni fanfaronemas kaj ĝuemas pri ĝi; unuvorte, oni komencas konduti kiel herooj sur scenejo. Kiam poste la drama situacio pasas, ankaŭ oni revenas en siajn normalajn dimensiojn; sed oni tion poste sentas iomete hontige kiel disreviĝon kaj seniluziigon.

Mi havas kuzon, lia nomo estas Kalous, tia ordema kaj digna oficisto, civitano kaj familiestro, iom pantoflulo kaj iom pedanto, kiaj jam ni maturaj viroj estas. Sinjorino Kalousová estas brava kaj hejmeca sinjorineto, modela familia kovkokino, humila edzino, tiel nomata hejma ŝuviŝilo kaj tiel plu. Poste filino, bela knabino, nomata Věra, kiu tiam ĝuste estis en Francio, por ellerni la francan lingvon kaj fari ekzamenojn por tiu eventualo, se ŝi ne edziniĝus. Fine filo, bubego kaj gimnaziano, alparolata Tonda, bona avanulo en futbalo, sed ege neprosperanta lernanto: Unuvorte, tipa kaj normala bona familio el tiel nomata pli bona meza klaso.

Foje sidis la familio de Kalous ĉe tagmanĝo, kiam iu sonorigis: inter la pordo aperas sinjorino Kalousová, viŝas la manojn per antaŭtuko kaj diras ruĝega pro ekscito: Jesu-Maria, paĉjo, venis ia telegramo.

Vi scias ja, kiel virinoj konsterniĝas, kiam venas telegramo; plej versimile apartenas al iliaj internaj funkcioj senĉese atendi ian fatan frapon.

43 TELEGRAM

„Ono se ŝekne maliĉkosti," usoudil pan Doležal. „Já jsem pozoroval, že lidé se obyčejně chovají přirozeně a upřímně, jen pokud jde o ty maličké a všední věci; ale jakmile se octnou ve výjimečné a patetické situaci, tu vám jako by do nich vjel nějaký nový člověk; začnou mluvit jiným, abych tak řekl, dramatickým hlasem a užívají jiných slov, jiných argumentů, ba i jiných citů než normálně; především propuká v nich statečnost, prestiž, obětavost a jiné takové hrdinné a charakterní vlastnosti. Ono to je, jako by se nadýchali nějakého ozónu, takže musejí dělat veliká gesta; nebo v tom je jakési tajné uspokojení, že se octli v mimořádné a katastrofální situaci, a jaksí se tím vypínají a kochají; zkrátka, začnou se chovat jako hrdinové na jevišti. Když pak se ta dramatická situace přežene, vrátí se i oni do svých normálních rozměrů; ale to potom cítí drobet trapně jako zklamání a vystřízlivění.

Já mám jednoho bratrance, Kalous se jmenuje, takový řádný a důstojný ouřada, občan a otec rodiny, trochu bačkora a trochu pedant, jak už my zralí mužští býváme. Paní Kalousová je hodná a domácká panička, vzorná rodinná kvočna, pokorná manželka, takzvaný domácí ošlapek a tak dále. Potom dcera, hezká holka jménem Věra, která zrovna tehdy byla ve Francii, aby se naučila francouzsky a složila zkoušky pro ten případ, kdyby se nevdala. Konečně syn, klacek a gymnazista, řečený Tonda, dobrý forward v kopané, ale tuze slabý v učení. Zkrátka typická a normální dobrá rodina takzvané lepší střední třídy.

Jednou tedy seděli Kalousovi u oběda, když někdo zazvonil; ve dveřích se objeví paní Kalousová, utírá si ruce do zástěry a povídá zrudlá rozčilením: Ježíšmarjá, tati, přišel nějaký telegram.

To přece víte, jak se ženské poděsí, když přijde telegram; nejspíš to už patří k jejich vnitřním funkcím, že pořád čekají nějakou ránu osudu.

Nu, nu, panjo, murmuris sinjoro Kalous, penante konservi dignan trankvilon, de kiu ĝi povas esti. Sed lia mano tremis, dum li estis malfermanta la telegramon. Ĉiuj, ankaŭ la servistino inter la pordo, senspire rigardis la famiĉestron.

Ĝi estas de Věra, fine diris Kalous per ia aliigita voĉo. Sed diablo prenu min, se el tio eĉ unu vorton mi komprenas. Montru, ekvortigis sinjorino Kalousová. Atendu, diris severe sinjoro Kalous; ĝi estas iel fuŝita. Ĉi tie estas Gadete un ucjarc peuige bellevue grenoble vera.

Kion ĝi signifas? suspiris sinjorino Kalousová. Rigardu tion do, diris sarkasme sinjoro Kalous, se vi opinias, ke vi ĝin komprenos pli bone ol mi! Nu, ĉu vi jam scias, la enhavon? La okuloj de sinjorino Kalousová larmpleniĝis super la malbonaŭgura telegramo. Io okazis al Věra, ŝi flustris. Alie certe ŝi ne telegrafus al ni! Tion ankaŭ mi scias, ekkriis Kalous kaj vestis sian jakon; evidente ne konvenis, ke en tiom serioza situacio li restu sen jako. Iru kuirejen, Andula, li ordonis al la servistino; post kio li diris tragike: La telegramo estas el Grenoblo. Mi opinias, ke Věra fuĝis kun iu. Kun kiu, konsterniĝis sinjorino Kalousová. Ĉu povas mi scii? tondris sinjoro Kalous. Certe kun iu nenifarulo aŭ artisto! Jen la virina emancipado! Ion similan mi atendis! Nevolonte mi lasis ŝin tien, en la damnan Parizon! Sed vi, vi senĉese propetis!

Ke tion mi volis? ekbolis sinjorino Kalousová. Vi ĉiam predikis al ŝi, ke ion ŝi devas ellerni, ke ŝi mem devas sin vivteni! Kaj ŝi ekploregis kaj sinkis sur seĝon: Jesuo Kristo, malfeliĉa Věra! Eble io okazis al ŝi - Eble ŝi kuŝas tie malsana -

Sinjoro Kalous komencis ekscitite paŝi tra la ĉambro. Malsana, li vokis, kial ŝi estus malsana? Nur tio ne estu provo pri memmortigo! Eble tiu ulo ŝin forrabis - kaj poste forlasis -

Sinjorino Kalousová komencis malligi la antaŭtukon. Mi veturos por ŝi, ploregante ŝi deklaris. Mi ne lasos ŝin tie - mi -

Nenien vi veturos, ekkriis sinjoro Kalous. Sinjorino Kalousová rektiĝis; neniam antaŭe ili vidis ŝin tiel dignan.

Nono, maminko, bruĉel pan Kalous, snaĝe se zachovat dŭstojnŭ klid, kdopak to asi tento. Ale ruka se mu trŭsla, kdŭz ten telegram otvŭral. Vŝichni, i sluŝka ve dveřich, bez dechu zŭrali na hlavu rodiny.

To je od Věry, řekl koneĉně Kalous jakŭmsi nesvŭm hlasem. Ale ať mě ĉert, rozumŭm-li z toho jediněmu slovu. Ukaŝ, vyhrkla panŭ Kalousová. Poĉkej, pravil pŕŭsně Kalous. Ono to je nějak zkomoleně. Tady je Gadete un ucjarc peuige bellevue grenoble vera.

Co to mŭ bŭt? vydechla panŭ Kalousová. Tak se na to podŭvej, děl jŭzlivě Kalous, kdŭz si myslŭš, že tomu budeš rozumět lŭp něŝ jŭ! No tak, uŝ vŭš, co tam je? Panŭ Kalousově se zalily oĉi slzami nad neblahŭm telegramem. Něco se Věře stalo, zaŝeptala. Jináč by nŭm jistě netelegrafovala! To také vŭm, křŭkl Kalous a oblěkal si kabát; patrně se nehodilo, aby v tak vŭŝně situaci zŭstal bez kabátu. Jděte do kuchyně, Andulo, kŭzal sluŝce; naĉeŝ řekl tragicky: Telegram je z Grenoblu. Jŭ myslŭm, že Věra s někŭm utekla. S kŭm, zhrozila se panŭ Kalousová. Copak jŭ vŭm? burŭcel pan Kalous. Jistě s nějakŭm niĉemou nebo umělcem! Tohle mŭš tu ŝenskou samostatnost! Jŭ něco takověho ĉekal! Jŭ ji tam nerad pouŝtěl, do tě zatraceně Pařŭže! Ale ty, ty ses pořŭd pŕŭmlouvala - Jŭ že jsem to ĉtělŭ? vzkypělŭ panŭ Kalousová. To tys jŭ pořŭd kŭzal, že se musŭ něĉemu nauĉit, že se musŭ sama ŝivit! Vtom zavzlykala a zhroutila se na ŝidli: Kristejeŝŭši, neŝřastnŭ Věra! Snad se jŭ něco stalo - Třeba tam leŝŭ nemocnŭ -

Pan Kalous zaĉal pŕeĉŭzet rozĉileně po pokoji. Nemocnŭ, volal, proĉ by byla nemocnŭ? Jen aby to nebyl nějakŭ pokus o sebevraŝdu! Ten chlap jŭ třeba unesl - a pak jŭ opustil -

Panŭ Kalousová si poĉala odvazovat zŭstěru. Jŭ pro ni pojedu, prohlŭsila ŝtkajŭc. Jŭ ji tam neneĉŭm - jŭ -

Nikam nepojedeš, rozkřŭkl se Kalous. Panŭ Kalousová se vztyĉila; jeŝtě nikdy jŭ nevidělŭ tak dŭstojnou.

Mi estas la patrino, Kalous, ŝi diris. Mi scias mian devon. Poste ŝi foriris kun ia majesteco. Ambaŭ viroj, nome patro Kalous kaj bubo Tonda, soliĝis.

Ni devas prepariĝi je la plej malbona, diris Kalous morne. Eble Věra estis fortrenita ien - Antaŭ la patrino diru nenion. Mi mem veturos al Grenoblo. Patro, diris Tonda per sia plej basa voĉo - ĉiam li diradis paĉjo - tion lasu al mi; mi veturos tien; mi scias iomete la francan - Tian bubon oni tie ektimus, bruskis patro Kalous. Mi savos mian infanon! Mi veturos per la tuj veturonta trajno - Nur ke ne estu jam tro malfrue! Trajne, mokis Tonda. Bone, ke vi ne volas kuri tien piede! Se mi veturus, mi flugus per aviadilo al Strasburgo - Kaj ĉu vi opinias, ke mi ne flugus? ekkriis patro Kalous. Sciu, mi flugos! Sed tiun kanajlon, li diris bataleme, svingante la pugnojn, tiun mi frakastos! Malfeliĉa infano!

Tonda metis la manon sur lian ŝultron; estis miraklo, kiel la bubego tiumomente viriĝis. Patro, li diris kvietige, tio ne estas por vi; por tio vi estas maljuna. Fidu je mi; memkomprene mi faros por la fratino, kio estas en la homa povo. Ĝis tiam li havis ja, kiel pli juna frato, por la fratino nur sinceran kaj viran malestimon.

Patro Kalous kapneis. Ne, li diris morne, tio estas mia afero. Je neni povas la infano tiom fidi, kiel je la patro. Mi veturos tien, Tonda. Dume vi devas esti apogo al via patrino. Sciu, la virinoj -

En tiu momento eniris sinjorino Kalousová, vojaĝe vestita; je miro, tute ŝi ne aspektis kiel iu bezonanta apogon. Mi petas vin, kien vi iras, ekvortigis Kalous. En bankon, diris fremde la kuraĝa edzino. Por mia mono. Por veturi al mia filino fremdlanden. Absurda, eksplodis Kalous. Nenio absurda, diris malvarme sinjorino Kalousová. Mi scias, kion mi faras. Kaj mi scias, kial mi faras tion.

Edzino, diris Kalous energie, sciu, mi mem veturos al Věra. Vi? diris sinjorino Kalousová kun ia malrespekto. Per kio vi estus tie utila? Kial vi ĝenus vin en via komforto, ŝi aldiris frakastone.

Já jsem matka, Kalousi, řekla. Já vím, co je má povinnost. Načež se vzdálila s jakousi velebností. Oba muži, totiž otec Kalous a Tonda kluk, osaměli.

Musíme být připraveni na nejhorsí, řekl Kalous temně. Třeba byla Věra někam zavlčena - Neříkej před matkou nic. Já pojedu sám do toho Grenoblu. Otče, pravil Tonda nejhlubším hlasem - jindy říkal tati - nech to mně; já tam pojedu; já umím trochu francouzsky - Takového kluka by se tam lekli, uryl otec Kalous. Já své dítě zachráním! Pojedu nejbližším vlakem - Jen aby už nebylo příliš pozdě! Vlakem, posmíval se Tonda. Ještě že tam nechceš běžet pěšky! Kdybych já jel, tak bych letěl aeroplánem do Štrasburka - A myslíš, že já bych neletěl? křikl otec Kalous. Abys věděl, poletím! Ale toho ničemu, děl bojovně, mávaje pěstmi, toho já rrozdrám! Nešťastné dítě!

Tonda mu položil ruku na rameno; to vám byl zázrak, jak ten klacek v tu ránu zmužněl. Otče, řekl konejšivě, to není pro tebe; ty jsi na to starý. Spolehni se na mne; to víš, že udělám pro sestru, co je v lidské moci. Do té chvíle ovšem, jako mladší bratři vůbec, choval k sestře jen upřímné a chlapské opovržení.

Otec Kalous potřásl hlavou. Ne, pravil pochmurně, to je má věc. Na nikoho se nemůže dítě tak spolehnout jako na otce. Já tam jedu, Tondo. Ty zatím musíš být oporou matce. To víš, ty ženské -

V tu chvíli vešla paní Kalousová, oblečená ven; kupodivu naprosto nevypadala jako někdo, kdo potřebuje opory. Prosím tě, kam jdeš? vyhrkl Kalous. Do banky, řekla cize statečná žena. Pro své peníze. Abych jela za svou dcerou do ciziny. Nesmysl, vybuchl Kalous. Žádný nesmysl, pravila chladně paní Kalousová. Já vím, co dělám. A vím, proč to dělám.

Ženo, řekl Kalous odhodlaně, abys tedy věděla, já jedu za Věrou sám. Ty? pravila paní Kalousová s jakýmsi opovržením. Co ty bys tam byl platen? Nač by ses tak vyrušoval ze svého pohodlí, dodala drtivě.

Patro Kalous rektiĝis kaj ekruĝis. Nur ne zorgu, li diris akre, kiom mi estos tie utila. Bone mi pripensis jam, kio devos okazi. Mi estas preparita por ĉio. Diru al la servistino, ke ŝi preparu mian kofron, jes? Mi konas vin, diris sinjorino Kalousová. Se via ĉefo ne donos al vi permeson, vi veturos nenien.

Mi kraĉas sur la ĉefon! ekkriis Kalous. Mi kraĉas sur la oficon! Oni min maldungu! Mi vivtenos min iel! Dum mia tuta vivo mi oferis min por la familio kaj mi oferos la lastan, ĉu komprenite?

Sinjorino Kalousová sinkis sur seĝorandon. Edzo, ŝi diris deprimite, komprenu tamen, pri kio temas! Mi veturas ja por flegi ŝin! Mi antaŭsentas, ke Věra baraktas inter la vivo kaj morto! Mi devas esti ĉe ŝi - Kaj mi antaŭsentas, predikis Kalous, ke ŝi estas en la manaĉoj de iu fihomo. Se almenaŭ ni scius, kion la telegramo komunikas, por ke ni povu prepariĝi - Je la plej malbona, ekploris sinjorino Kalousová. Eble, diris malserene Kalous. Mi timas pensi, kio fakte estas en la telegramo.

Aŭskultu, aŭdiĝis necerte sinjorino Kalousová, eble ni povus demandi pri tio sinjoron Horvát. Kial? embarasiĝis Kalous. Je tio, kio estas en la telegramo. Sinjoro Horvát solvas la ĉifrojn - Jes, vere, kvietiĝis Kalous. Tiu povus ĝin deĉifri! Andula, li ekkriegis, rapidu en la kvinan etaĝon al sinjoro Horvát, ke ege ni petas lin veni al ni!

Vi devas scii, sinjoro Horvát estas io en la sekreta informservo kaj lia ĉeflaboro estas la deĉifrado de sekretaj alfabetoj. Onidire li estas genia homo, tiu Horvát; kiam oni lasas al li sufiĉe da tempo, li solvas ĉiun ĉifron; sed ĝi estas ega filigranado kaj ĉiu, kiu faras tion, estas el tio iom perpleksa.

Sinjoro Horvát venis post tempeto al familio Kalous; li estas ia filigrana kaj nervoza hometo kaj ege odoras pri mento. Sinjoro Horvát, diris Kalous, ĵus mi ricevis ian nesolveblan telegramon; ni pensis do, se vi estus tiel afabla -

Otec Kalous se vypnul a zrudl. Jen se nestarej, řekl ostře, co tam budu platen. Já už mám dobře zvaženo, co se musí stát. Jsem připraven na všechno. Řekni služebné, ať mně uchystá kufřík, ano? Já tě znám, pravila paní Kalousová. Když ti tvůj šéf nedá dovolení, nepojedeš nikam.

Já kašlu na šéfa! rozkřikl se Kalous. Já kašlu na úřad! Ať mě vyhodí! Já už se nějak užívím! Já jsem se po celý život obětoval rodině a budu obětovat i to poslední, rozumíš? Paní Kalousová se snesla na kraj židle.

Muži, děla sevřeně, pochop přece, oč jde! Vždyť já ji jedu ošetřovat! Já mám tušení, že se Věra potácí mezi životem a smrtí! Já musím být u ní - A já mám tušení, kázal Kalous, že je ve spárech nějakého padoucha. Kdybychom aspoň věděli, co ten telegram znamená, abychom se mohli připravit - na to nejhorší, zakvílela paní Kalousová. Možná, řekl ponuře Kalous. Já už se bojím na to myslet, co v tom telegramu vlastně je.

Poslyš, ozvala se nejistě paní Kalousová, snad bychom se na to mohli zeptat pana Horváta. Nač vlastně? zarazil se Kalous. Na to, co v tom telegramu je. Pan Horvát přece luští tyhle šifry - To je pravda, oddechl si Kalous. Ten by to mohl rozluštit! Andulo, zařval, skočte do pátého patra k panu Horvátovi, že ho moc prosíme, aby k nám přišel!

Abyste věděli, ten pan Horvát je něčím v naší výzvědné službě a má hlavně na práci dešifrování těchhle tajných abeced. To prý je geniální člověk, ten Horvát; když se mu na to nechá pokdy, tak rozřeší každou šifru; ale ona to je hrozná páračka a každý, kdo to dělá, je z toho tak trochu blázen.

Tedy ten pan Horvát přišel za chvíli ke Kalousovým; on to je takový titěrný a nervózní človíček a strašně je z něho cítit pfeřminc. Pane Horvát, pravil Kalous, já jsem tuhle dostal takový nerozřešitelný telegram; tak jsme mysleli, kdybyste snad byl tak laskav -

Montru, diris sinjoro Horvát, tralegis la telegramon kaj restis sidanta kun la duonfermitaj okuloj. Regis tomba silento.

Nu jes, aŭdiĝis Horvát post tempeto, kaj de kiu estas la telegramo? De nia filino Věra, klarigis Kalous. Ŝi studas en Francio. Aha, diris sinjoro Horvát kaj leviĝis. Sendu al ŝi telegrafe proksimume ducent frankojn al hotelo Bellevue en Grenoblo, jen ĉio.

Ĉu vi deĉifris la telegramon? ekvortigis Kalous. Tute ne, murmuris sinjoro Horvát: Tio estas ja neniuj cifroj, ĝi estas nur fuŝita teksto. Mi petas vin, kion povus tia juna knabino telegrafi? Plej verŝajne ŝi perdis retikulon kun mono, jen ĉio. Tio okazas ja. Kaj ĉu ne povus... ne povus esti en la telegramo io pli malbona? demandis necerte Kalous. Kial devus esti en ĝi io pli malbona? oponis sinjoro Horvát mirante. Aŭskultu, ĉiam pli facile okazas io ordinara. La virinaj mansaketoj taŭgas por nenio. Do ni dankas al vi, sinjoro, diris Kalous froste. Ne dankinde, murmuris sinjoro Horvát kaj foriris.

En la familio de Kalous estis tempeton silente. Aŭskultu, aŭdiĝis Kalous embarase, al mi tiu Horvát ne tro plaĉas; li estas... hm, ia krudulo. Sinjorino Kalousová komencis disbutoni sian promenveston. Morozulo, ŝi diris. Vi, ĉu vi sendos monon al Věra? Jes, mi sendos, murmuris Kalous incitite. Ansero stultega, ŝi devis perdi la retikulon! Ĉu mi ŝtelas la monon? Ŝi meritis kelkajn - Mi ŝparas kiel frenezulo, aldonis sinjorino Kalousová amare, kaj ŝi, fraŭlineto, ne estas atenta. Jes, kun la infanoj - Kaj ne gapu ĉi tie kaj iru lerni, bubo pigra, abruptis Kalous al Tonda kaj trenaĉis sin al poŝtoficejo. Neniam antaŭe li estis tiom kolerega, kiel tiam. Kaj Horvát'on li konsideris ekde tiu tempo kiel homon maldelikatan, cinikan kaj preskaŭ maldecan, kvazaŭ li iel ofendus lin.

Ukaŝte, ŝekl pan Horvát, přečetl si ten telegram a zůstal sedět s polozavřenýma očima. Bylo hrobové ticho.

No ja ozval se ten Horvát za chvíli, a od koho ten telegram je? Od naší dcery Věry, vysvětloval Kalous. Ona studuje ve Francii. Aha, ŝekl pan Horvát a vstal. Tak jí pošlete telegraficky asi dvě stě franků do hotelu Bellevue v Grenoblu, a je to.

Vy jste ten telegram rozluštil? vyhrkl Kalous. Kdepak, bručel pan Horvát. To přece není žádná šifra, to je jen zkomolený text. Ale prosím vás, co by mohla taková mladá holka telegrafovat? Nejspíš ztratila taštičku s penězi, a je to. To se totiž stává. A nemohlo... nemohlo by snad v tom telegramu být něco horšího? ptal se nejistě Kalous. Proč by v něm zrovna bylo něco horšího? namítal pan Horvát s podivem. Poslouchejte, ono se vždycky spíš stane něco obyčejného. Tyhle ženské taštičky nejsou k ničemu. Tak vám děkujeme, pane, ŝekl Kalous mrazivě. Není zač, bručel pan Horvát a šel.

U Kalousů bylo chvíli ticho. Poslyš, ozval se Kalous rozpačitě, mně se ten Horvát moc nelíbí; je to... hm, takový hrubec. Paní Kalousová si počala rozepínat své vycházkové šaty. Protiva, ŝekla. Ty, pošleš Věře ty peníze? Ale pošlu, bručel Kalous podrážděně. Husa pitomá, musí ztratit taštičku! Copak já peníze kradu? Zasloužila by si pár - Já šetřím jako blázen, dodávala paní Kalousová trpce, a ona, frajlinka, si nedá pozor! Je to s těmi dětmi - A ty tu neokounej a jdi se učit, kluku líná, utrhł se Kalous na Tonda a loudal se na poštu. Jakživ prý nebyl tak dožrán jako tehdy. A toho Horváta považoval od té doby za člověka jaksí nedelikátního, cynického a téměř neslušného, jako by ho nějak urazil.”